

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
"Ε.Σ.Α.με.Α."
ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΦΟΡΟΥΜ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

NATIONAL CONFEDERATION OF
DISABLED PEOPLE
"N.C.D.P."
MEMBER OF THE EUROPEAN
DISABILITY FORUM

Πληροφορίες: Μπαρμπολιά Ελένη
Εξαιρετικά Επείγον

Αθήνα/Athens: 210.1-9011 28 JAN. 2011
Αρ. Τρωτ./Ref. Nr. 223

Προς:
κ. Άννα Διαμαντοπούλου,
Υπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης
& Θρησκευμάτων

ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΒΟΖΕΜΛΕΡΓΚ

ΚΟΙΝ:

- Γραφείο Πρωθυπουργού Κου Γ. Παπανδρέου
- Γραφείο Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης Κου Θ. Πάγκαλου
- κ. Φ. Γεννηματά, Αναπληρωτή Υπουργό Παιδείας
- κ. Ι. Πανάρετο, Υφυπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων
- κ. Ε. Χριστοφιλοπούλου, Υφυπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων
- κ. Β. Κουλαϊδή, Γεν. Γραμματέα Υπουργείου Παιδείας
- Ειδικό Γραμματέα Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Διάρκη Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής των Ελλήνων
- Προεδρείο Συνόδου Πρυτάνεων και μέλη αυτής
- Σύνοδος Προέδρων ΤΕΙ
- ΟΛΜΕ
- ΔΟΕ
- ΠΕΣΕΑ
- Φορείς - Μέλη Ε.Σ.Α.με.Α

Θέμα: «Προτάσεις Ε.Σ.Α.με.Α. επί τη διαβούλευσης του Υπουργείου για την Ανώτατη Παιδεία»
Κυρία Υπουργέ,

Η Ε.Σ.Α.με.Α ανταποκρινόμενη στην ηλεκτρονική διαβούλευση του Υπουργείου σας με τους εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς φορείς και όλους τους Έλληνες πολίτες που ενδιαφέρονται για την μεταρρύθμιση του συστήματος ανώτατης παιδείας της χώρας μας κατέθεσε τις προτάσεις της. εντός του οριζόμενου χρονικού διαστήματος. Οι προτάσεις αυτές έχουν κατατεθεί και είναι γνωστές προς όλους τους φορείς που ασχολούνται με την εκπαίδευση. Ασφαλώς, η κατανόηση και η αναγκαιότητα υλοποίησης των προτάσεων μας προϋποθέτει τη βαθιά γνώση των διαχρονικών παθογενειών του συστήματος της ανώτατης παιδείας σε ότι αφορά τα άτομα με αναπηρία, την οργάνωσή τους και οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου σας και ο πολιτικός κόσμος της χώρας και η ακαδημαϊκή κοινότητα.

Το κείμενο των προτάσεων μας κατατίθεται και εγγράφως προς εσάς, κοινοποιούμενο σε όλους τους αρμόδιους φορείς. Πιστεύουμε ότι θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη μια συνάντηση των εκπροσώπων της Ε.Σ.Α.με.Α μαζί σας για την αναλυτική παρουσίαση των σχετικών προτάσεων μας, οι οποίες δεν θέτουν απλά θέμα μεταρρύθμισης του συστήματος ανώτατης παιδείας αλλά βαθιάς και ουσιαστικής ανατροπής του σε ότι αφορά την ένταξη των ατόμων με

Ελ.Βενιζέλου 236, Ηλιούπολη, 16341, ΕΛΛΑΔΑ
Τηλ. 210.9949837 Φαξ 210.5238967
e-mail: esaea@otenet.gr
http://www.esaea.gr

El. Venizelou 236, 16341 Helioupoli, GREECE
Tel. +30210.9949837, Fax 30210.5238967
e-mail: esaea@otenet.gr
http://www.esaea.gr

αναπηρία σε αυτό με οποιαδήποτε ιδιότητα είτε ως φοιτητών/σπουδαστών, είτε ως εργαζομένων (μελών ΔΕΠ, διοικητικών υπαλλήλων κ.λπ).

1. Η πρόκληση των αλλαγών στην εκπαίδευση

Μία από τις σοβαρότερες παθογένειες του συστήματος της ανώτατης παιδείας στη χώρα μας είναι η διαχρονική έλλειψη μέτρων και πολιτικών για την απρόσκοπτη και ανεμπόδιστη ένταξη των ατόμων με αναπηρία στα ΑΕΙ και ΤΕΙ. Η απουσία μέτρων για την φυσική και ηλεκτρονική προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία αποτελεί έναν από τους κύριους παράγοντες για τους οποίους τα άτομα με αναπηρία εμποδίζονται να φοιτήσουν στα τμήματα των ΑΕΙ και ΤΕΙ ή να εργαστούν ως μέλη των ΔΕΠ ή σε διοικητικές θέσεις κ.λπ.

Στο κείμενο της διαβούλευσης γίνεται μία σύντομη ιστορική αναδρομή στο σύστημα της ανώτατης παιδείας. Στην αναδρομή αυτή εντοπίζονται οι αδυναμίες και παθογένειες του συστήματος και μπροστά στις σύγχρονες κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας τίθεται το πλαίσιο για την ριζική ανατροπή τους. Σε αυτό όμως το κείμενο δεν γίνεται ουδεμία αναφορά για την πρόκληση της χώρας μας να εντάξει ισότιμα τα άτομα με αναπηρία σε ένα νευραλγικό κοινωνικό και οικονομικό τομέα όπως είναι αυτός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να συμβαδίσει επιτέλους με τις αλλαγές που έχουν γίνει στον τομέα αυτό σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες.

Αδικοιολόγητη θεωρείται αυτή η έλλειψη, εάν αναλογιστούμε ότι τα ακανθώδη αυτά θέματα έχουν ιεθεί προς συζήτηση στην εκάστοτε πολιτική ηγεσία του Υπουργείου και στην Ακαδημαϊκή κοινότητα, ενώ η Ε.Σ.ΑμεΑ. έχει καταθέσει επανειλημμένως και εγγράφως εμπειρισταπωμένες προτάσεις για την αντιμετώπισή τους

Το ζήτημα είναι άκρως σοβαρό, εάν λάβουμε υπόψη μας ότι η χώρα μας υπέγραψε τη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και το προαιρετικό πρωτόκολλό αυτής, ενώ αναμένεται η επικύρωσή της από τη Βουλή προκειμένου να εφαρμοστεί σε εθνικό επίπεδο. Σημειώνουμε επίσης ότι η ιστορική αυτή Σύμβαση κυρώθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2010 από την Ε.Ε. και η θα αρχίσει η εφαρμογή της στις 22 Ιανουαρίου 2011.

Στο άρθρο 24 αυτής της Σύμβασης αναφέρεται: «Άρθρο 24 - Εκπαίδευση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην εκπαίδευση. Με σκοπό την άσκηση του δικαιώματος αυτού, χωρίς διακρίσεις και βάσει των ίσων ευκαιριών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ένα εκπαιδευτικό σύστημα ένταξης, σε όλα τα επίπεδα και δια βίου μάθηση που αποσκοπούν: α. Στην πλήρη ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού και του αισθήματος αξιοπρέπειας και αυτοεκτίμησης και την ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και της ανθρωπίνης ποικιλομορφίας, β. Στην ανάπτυξη, από τα άτομα με αναπηρίες, της προσωπικότητάς τους, των δεξιοτήτων και της δημιουργικότητάς τους, καθώς επίσης και των πνευματικών και φυσικών ικανοτήτων τους, στο μέγιστο δυναμικό τους, γ. Στη δυνατότητα των ατόμων με αναπηρίες να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια ελεύθερη κοινωνία.

Στην παράγραφο 5 του ιδίου άρθρου υπάρχει σαφής αναφορά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ως εξής:

5. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στη γενική τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη δια βίου μάθηση, χωρίς διακρίσεις και σε ίση βάση με τους άλλους. Για το λόγο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή στα άτομα με αναπηρίες.»

Επίσης, στην αναθεώρηση του Συντάγματος της χώρας μας του έτους 2001 συμπεριλήφθηκε η παρ. 6 του άρθρου 21 η οποία αναφέρεται ρητά στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και έχει ως εξής: Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωής της χώρας.»

Αυτή η παράγραφος σε συνδυασμό με την αρχή της ισότητας έναντι του νόμου (παρ. 1 άρθρου 4) και την αρχή της αναλογικής ισότητας (παρ. 2 άρθρου 116) επιτρέπει στο νομοθέτη να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία ή τη διευκόλυνση των ατόμων με αναπηρία.

Περαιτέρω στο υπό συζήτηση κείμενο αναφέρεται: Το νέο πρότυπο ανάπτυξης προϋποθέτει τη συνεχή διεύρυνση των πραγματικών ελευθεριών που απολαμβάνουν οι πολίτες. Για να πετύχει, πρέπει να βασίζεται στην κινητοποίηση των θεσμών της πολιτείας, της κοινωνίας και της οικονομίας.

Πρέπει να καταστεί σαφές ότι το αναπτυξιακό αυτό πρότυπο που οραματίζονται οι συντάκτες αυτού του κειμένου και η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας θα μείνει ημιτελής, εάν δεν συμπεριλάβει εκείνα τα θεσμικά μέτρα και τις πολιτικές που θα οδηγήσουν στην ισότιμη ένταξη των ατόμων με αναπηρία στο σύστημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Κανένας τομέας της ελληνικής κοινωνίας, πόσο μάλλον ο εκπαιδευτικός δεν θα φανεί αντάξιος στις μεγάλες αλλαγές και προκλήσεις, εάν δεν ανταποκριθεί στις ανάγκες όλων ανεξαιρέτως των πολιτών σε όμοια κοινωνική ομάδα και εάν ανήκουν.

Στο υπό συζήτηση κείμενο τίθενται σειρά ερωτημάτων στα οποία πρέπει να απαντήσει δημιουργικά η ελληνική κοινωνία. Οι νέες προκλήσεις επιτάσσουν και τη συμπερίληψη των ακόλουθων ερωτημάτων, τα οποία το αναπηρικό κίνημα θέτει επί σειρά ετών και αναμένει ακόμα απαντήσεις:

- Πως, με ποια μέτρα και πολιτικές, ποιες δράσεις και ποιες οικονομικές πολιτικές θα γκρεμιστούν τα ανυπέρβλητα εμπόδια που υψώνονται στα άτομα με αναπηρία για την φοίτησή τους και την απασχόλησή τους στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;
- Πως και με ποια μέτρα και δράσεις θα ανατραπεί η ξεπερασμένη αναχρονιστική αντίληψη μέρους της ακαδημαϊκής κοινότητας για την αναπηρία, την οποία έχει ενστερνιστεί σε πολλές περιπτώσεις το Υπουργείο Παιδείας; Μιας αντίληψης που μπαίνει τροχοπέδη στην ουσιαστική ανατροπή πρακτικών που δεν βασίζονται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης (βλ. μηχανογραφικό δελτίο εισαγωγής ατόμων με αναπηρία στα ΑΕΙ και ΤΕΙ).
- Πως η εφαρμογή νέων σύγχρονων θεσμικών μέτρων για την ισότιμη ένταξη των ατόμων με αναπηρία στα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας θα είναι ενιαία και υποχρεωτική για όλα τα πανεπιστημιακά και τεχνολογικά ιδρύματα;

Τα ερωτήματα πρέπει να τεθούν και να απαντηθούν, όχι ερήμην του αναπηρικού κινήματος το οποίο έχει εμπειριστωμένες απόψεις βασισμένες στη δικαιοματική αντίληψη για την αναπηρία, αλλά σε συνεργασία με αυτό και τους αναγνωρισμένους από την Πολιτεία φορείς του. Για αυτό θεωρούμε ότι σε όλες τις Επιτροπές και τα Συμβούλια που θα προβλεφθούν με το νέο θεσμικό πλαίσιο θα πρέπει να οριστεί θεσμική συμμετοχή της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.

Η ανατροπή του υπάρχοντος εκπαιδευτικού συστήματος για τα άτομα με αναπηρία προϋποθέτει, πρώτα και κύρια, την εξεύρεση πόρων για αυτό το εγχείρημα με την ουσιαστική συμμετοχή του Κράτους. Σε αυτή την κατεύθυνση η Ε.Σ.ΑμεΑ, προτείνει την **ένταξη ειδικού κωδικού στον ετήσιο οικονομικό προϋπολογισμό κάθε ΑΕΙ και ΤΕΙ για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων που θα αποσκοπούν στην ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους χώρους και τις υπηρεσίες τους.**

Τέλος, επισημαίνουμε την ολοκληρωτική έλλειψη υιοθέτησης κριτηρίων αξιολόγησης της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στην Γ/Βάθμια Εκπαίδευση. Η έλλειψη αυτή ακυρώνει αυτομάτως οποιαδήποτε προσπάθεια μεταρρύθμισης του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η υιοθέτηση συγκεκριμένων κριτηρίων και δεικτών αξιολόγησης ως προς την ποιότητα πρόσβασης των φοιτητών με αναπηρία αλλά και των ΔΕΠ και του λοιπού προσωπικού με αναπηρία απαιτεί την πρόβλεψη σχετικής θεσμικής διάταξης με την οποία θα καθορίζονται συγκεκριμένα κριτήρια και δείκτες αξιολόγησης ως προς την ποιότητα πρόσβασης φοιτητών ή σπουδαστών και μελών ΔΕΠ και λοιπού προσωπικού με αναπηρία στις κτιριακές υλικοτεχνικές υποδομές, διαδικτυακούς τόπους, νέες τεχνολογίες, υπηρεσίες και γενικά όλους τους τομείς και δραστηριότητες της ακαδημαϊκής ζωής. Για την εφαρμογή των κριτηρίων αξιολόγησης απαιτείται η υποχρεωτική συμμετοχή ενός εμπειρογνώμονα σε θέματα προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρία στην κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή, διαδικτυακούς τόπους, νέες τεχνολογίες κ.λ.π.

Στα επόμενα κεφάλαια του υπό συζήτηση κειμένου θα επεκταθούμε σε συγκεκριμένες προτάσεις οι οποίες έχουν διατυπωθεί πολλάκις μέσω υπομνημάτων μας στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας.

Για την Ε.Σ.ΑμεΑ η τριτοβάθμια εκπαίδευση όχι μόνο πρέπει να καταστεί πλήρως προσβάσιμη στα άτομα με αναπηρία και να παράγει εξειδικευμένους επιστήμονες για την αναπηρία αλλά και να αναπαράγει τη σύγχρονη κουλτούρα για την αναπηρία, όπως επιτάσσει η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Το σύστημα της ανώτατης εκπαίδευσης πρέπει να δημιουργεί πολίτες απαλλαγμένους από προκαταλήψεις και νοοτροπίες και διακριτικές συμπεριφορές του παρελθόντος.

2. Πτυχίο με αντίκρισμα: νέα οργάνωση της μάθησης και των προγραμμάτων που διευκολύνουν την κινητικότητα και ενισχύουν τη διεπιστημονικότητα.

Καταρχήν, και πριν περάσουμε στις επιμέρους παρατηρήσεις μας επί αυτής της ενότητας, πρέπει να επισημάνουμε ότι σημείο κλειδί για τη διασφάλιση της ισότιμης ένταξης των ατόμων με αναπηρία -με όποια ιδιότητα και εάν έχουν (φοιτητές, εργαζόμενοι κ.λπ)- στο σύστημα της Γ/Βάθμιας εκπαίδευσης, αποτελεί η προσβασιμότητα των προσφερόμενων υποδομών και υπηρεσιών του στα άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής. Αναντίρρητο είναι το γεγονός ότι πολλά τμήματα των ΑΕΙ και ΤΕΙ είναι απροσπέλαστα στα άτομα με αναπηρία. Οι επιμέρους αλλαγές που σημειώνονται, σποραδικά, οφείλονται συνήθως στη δύναμη και των αγώνων των ιδίων των φοιτητών με αναπηρία σε συνεργασία με τους φορείς του αναπηρικού κινήματος. Ήρθε η ώρα όμως οι αλλαγές αυτές να σχεδιαστούν οργανωμένα και με θεσμικό τρόπο και να μην εξαρτώνται από την καλή θέληση και την τυχόν ευαισθησία των αρμοδίων της Ακαδημαϊκής Κοινότητας.

Στη συνέχεια χρήσιμο είναι να τονίσουμε την αμφίδρομη σχέση μεταξύ του αποκλεισμού των ατόμων με αναπηρία από το εκπαιδευτικό σύστημα και του διαρκή αποκλεισμού τους από όλες τις μορφές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

Τα άτομα με αναπηρία, ως ευάλωτη ομάδα πληθυσμού, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να βιώσουν αποκλεισμό από όλα τα στάδια της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, τα άτομα με αναπηρία βιώνουν τον αποκλεισμό με διάφορες μορφές όπως :

- α) αποστέρηση του δικαιώματος εισαγωγής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα (όπως τα άτομα με βαριές αναπηρίες),
- β) αναγκαστική έξοδος προκαλούμενη από τις ίδιες τις ισχύουσες εκπαιδευτικές πρακτικές (π.χ. λόγω έλλειψης προσαρμοσμένου εκπαιδευτικού υλικού),
- γ) αποδέκτες μιας υποδεέστερης και υποβαθμισμένης εκπαίδευσης σε σχέση με τους άλλους μαθητές / φοιτητές.

Προφανές είναι ότι τα άτομα με αναπηρία με οποιαδήποτε μορφή και εάν έχουν αποκλεισθεί από την εκπαίδευση διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αποκλεισθούν στη συνέχεια από την αγορά εργασίας και την κοινωνική ζωή.

Επομένως, θα πρέπει οπωσδήποτε στη χάραξη μια νέας σύγχρονης πολιτικής να προβλεφθούν μέτρα που θα εγγυηθούν ένα νέο τρόπο εισαγωγής των ατόμων με αναπηρία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αποσυνδεδεμένα από

την απαρχαιωμένη και πατερναλιστική αντίληψη για την αναπηρία, στην οποία δυστυχώς στηρίζεται το ισχύον σύστημα. Άλλωστε, στην ελληνική κοινωνία είναι πρόσφατο το γεγονός αποκλεισμού μιας σειράς κατηγοριών αναπηρίας από την πλειοψηφία των σχολών μέσω του ειδικού μηχανογραφικού δελτίου εισαγωγής ατόμων με σοβαρές παθήσεις του ακαδημαϊκού έτους 2010-2011. Η οργάνωση του μηχανογραφικού αυτού δελτίου βασίστηκε στην απαρχαιωμένη ιατρική προσέγγιση της αναπηρίας, που ορίζει την αναπηρία ως σωματική, νοητική, αισθητηριακή ή ψυχική απόκλιση από το «φυσιολογικό» που τη συνοδεύουν, και τοποθετεί τα προβλήματα στο ίδιο άτομο και τους λειτουργικούς του περιορισμούς. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι μόνο με την εξάλειψη τέτοιων φαινομένων θα μπορέσει να επιτευχθεί ουσιαστική μεταρρύθμιση στο Σύστημα της Γ/Βάθμιας Εκπαίδευσης. Εάν το νέο σύστημα κατανοήσει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της αναπηρίας ως φαινομένου, τότε μόνο μπορούμε να μιλάμε για ανατροπή του υπάρχοντος συστήματος.

Μια συνολική πολιτική ένταξης των φοιτητών με αναπηρία στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα προϋποθέτει:

- την κατάργηση όλων των διακρίσεων που πηγάζουν από ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον μη προσπελάσιμο σε όλες τις κατηγορίες αναπηρίας (όπως κινητικές, αισθητηριακές),
- το συντονισμό μεταξύ όλων των υπηρεσιών υποστήριξης του φοιτητή με αναπηρία,
- τη συνεχιζόμενη υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της φοιτητικής ζωής,
- την ενημέρωση του φοιτητή με αναπηρία για τα δικαιώματά του και για τις υπάρχουσες μορφές υποστήριξης,
- τη δυνατότητα το κάθε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα να είναι υπεύθυνο για τους φοιτητές του με αναπηρία υιοθετώντας διαφορετικά μέτρα ανάλογα με την κατάσταση του κάθε φοιτητή,
- την επιμόρφωση του διδακτικού και μη διδακτικού προσωπικού σε θέματα αναπηρίας,
- τη συμμετοχή των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία στον καθορισμό των μέτρων πολιτικής ένταξης για τους φοιτητές με αναπηρία,
- τη σύνδεση των παρεμβάσεων με αντίστοιχους πόρους από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Στο παρόν κείμενο διαβούλευσης παρουσιάζεται σειρά προβληματισμών και προτάσεων για την «νέα οργάνωση των σπουδών και της μάθησης, η οποία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο, αποτελεί συστατικό στοιχείο της νέας ταυτότητας των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που οικοδομούμε.» Υπό αυτό το πρίσμα και στο πλαίσιο της ενότητας «Νέες αρχές της Ακαδημαϊκής Οργάνωσης» πρέπει να θεσπιστεί άμεσα η υποχρεωτικότητα του μαθήματος της Ειδικής Αγωγής στα Παιδαγωγικά Τμήματα, όπως και η δημιουργία Ειδικών Μεταπτυχιακών Τμημάτων για επιμέρους κατηγορίες αναπηρίας και ειδικές θεματικές ενότητες, προκειμένου να υπάρξει στη χώρα μας διαθεσιμότητα εξειδικευμένων επιστημόνων που να στηρίζουν το εγχείρημα αυτό.

Για την πλήρη και ισότιμη ένταξη των φοιτητών με αναπηρία πρέπει να παρέχονται μέτρα υποστήριξης και στις τρεις φάσεις της ακαδημαϊκής πορείας του φοιτητή.

1. Στο στάδιο της μετάβασης από τη Δευτεροβάθμια στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση πρέπει να ληφθούν μέτρα όπως:

- Η παροχή ενημέρωσης όσον αφορά ζετιεχόμενα μαθημάτων, απαιτούμενο επίπεδο, κλπ.),
- Η διαθεσιμότητα υπηρεσιών προσανατολισμού, που συνεπικουρούν στην επεξεργασία προσωπικών σχεδίων,
- Η έγκαιρη γνώση του αριθμού των φοιτητών και των ιδιαίτερων αναγκών τους για τη διευκόλυνση της οργάνωσης της απαιτούμενης υποστήριξης.

2. Κατά τη διάρκεια των σπουδών προτείνεται η λήψη συγκεκριμένων υποστηρικτικών μέτρων, όπως:

- Η σύσταση Υπηρεσίας Υποδοχής, Ενημέρωσης και Υποστήριξης των φοιτητών με αναπηρία,

- Η διασφάλιση της προσβασιμότητας όχι μόνο για τους φοιτητές με κινητική αναπηρία (όπως συνηθίζεται) αλλά για όλες τις κατηγορίες αναπηρίας. Το θέμα της προσβασιμότητας αφορά όχι μόνο τους χώρους φοίτησης (αμφιθέατρα, εργαστήρια, βιβλιοθήκες, κλπ.) αλλά όλους τους χώρους όπου συχνάζουν φοιτητές (φοιτητικές εστίες, φοιτητικές λέσχες σίτισης, κλπ.).
- Η παροχή τεχνικού εξοπλισμού (π.χ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές με προσβάσιμο λογισμικό ανάλογα με την κατηγορία αναπηρίας),
- Καθιέρωση παροχής «ζωντανής» βοήθειας και ενδιαμέσων (συνοδών, αναγνώστων, επαγγελματιών διερμηνέων της νοηματικής γλώσσας κ.λπ.) προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβαση ατόμων με αναπηρία σε όλες τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες.
- Η διασφάλιση της προσβασιμότητας για όλες τις κατηγορίες αναπηρίας των διαδικτυακών τόπων των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων,
- Η επεξεργασία προσαρμοσμένων παιδαγωγικών μέσων όπως η ηχογράφηση των εγχειριδίων και των σημειώσεων για τους φοιτητές με προβλήματα όρασης.
- Η προσαρμογή του τρόπου εξέτασης με δυνατότητα παράτασης του εξεταστικού χρόνου, αντικατάστασης μίας γραπτής εξέτασης με μία προφορική ή το αντίθετο, προσαρμογής των θεμάτων των εξετάσεων στις ανάγκες του φοιτητή (μεγέθυνση γραμμάτων, εκτύπωση σε γραφή braille, κλπ.) ενιαίος τρόπος εξέτασης για όλους τους φοιτητές ανεξαρτήτως αναπηρίας δηλ. εξέταση στην ίδια ύλη ανεξαρτήτως τρόπου εξέτασης γραπτού ή προφορικού.

3. Στο στάδιο της Μετάβασης από την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Αγορά Εργασίας

Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα μέσω των Υπηρεσιών Επαγγελματικής Σταδιοδρομίας και Διασύνδεσης πρέπει να παρέχουν στους φοιτητές τους πληροφορίες για την επαγγελματική ένταξη, να είναι προσαρμοσμένες και να λαμβάνουν υπόψη τους τις ανάγκες των φοιτητών με αναπηρία.

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία έχει καλέσει εδώ και χρόνια τη Σύνοδο των Πρυτάνεων των ΑΕΙ να προβεί στη συγκρότηση τριμερούς Επιτροπής μεταξύ της Συνόδου, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και της Συνομοσπονδίας, προκειμένου να επεξεργαστεί και να καταρτίσει από κοινού ένα συνολικό πρόγραμμα για την ένταξη των φοιτητών με αναπηρία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αυτονόητο είναι ότι η επίτευξη του στόχου «Πανεπιστήμιο για όλους», χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς, απαιτεί χρόνο, πόρους και συντονισμένη προσπάθεια.

Η πολιτική της ένταξης και η προώθηση της θέσης «σχολείο για όλους», «Πανεπιστήμιο για όλους» δεν μπορεί να ευδοκιμήσει χωρίς τη θέσπιση της υποχρεωτικότητας του μαθήματος της Ειδικής Αγωγής στα Παιδαγωγικά Τμήματα, αλλά και χωρίς τη δημιουργία Ειδικών Μεταπτυχιακών Τμημάτων για επιμέρους κατηγορίες αναπηρίας και ειδικές θεματικές ενότητες προκειμένου να υπάρξει στη χώρα μας διαθεσιμότητα εξειδικευμένων επιστημόνων που να στηρίζουν το εγχείρημα αυτό.

Στο πλαίσιο των προτάσεων του κειμένου διαβούλευσης, αναφορικά με τη Δια Βίου Μάθηση και τις ευκαιρίες που δίνονται μέσα από αυτήν στους εργαζόμενους για την εξέλιξη ή και αλλαγή σταδιοδρομίας, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι η Δια Βίου Μάθηση αποτελεί μείζον και σημαντικό ζήτημα για τα άτομα με αναπηρία. Η ανάπτυξη Προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης από τα Ανώτατα και Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και διασύνδεσή τους με τις τοπικές κοινωνίες πρέπει να διασφαλίζει την οριζόντια ένταξη της διάστασης της αναπηρίας και την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων για τα άτομα με αναπηρία.

Το συσσωρευμένο έλλειμμα που παρατηρείται στο εκπαιδευτικό επίπεδο των ατόμων με αναπηρία έχει αναδειχθεί από διάφορες μελέτες.

Η αναγκαιότητα συμπερίληψης στοχευμένων δράσεων (εθνικών, περιφερειακών, τοπικών) δια βίου μάθησης για τα άτομα με αναπηρία στο Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, προκύπτει από τα εξής στοιχεία:

α) τα άτομα με αναπηρία έχουν αναλογικά πολύ μικρότερη συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης σε σχέση με το γενικό πληθυσμό,

β) βασικό χαρακτηριστικό της Δια Βίου Μάθησης είναι η δυνατότητα «εξατομικευμένης» προσέγγισης. Ο σχεδιασμός και η προσφορά, δηλαδή, προγραμμάτων στη βάση διάγνωσης των συγκεκριμένων αναγκών. Το στοιχείο αυτό αποκτά μεγάλη σημασία στην περίπτωση των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με αναπηρία. Ο προσδιορισμός των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με αναπηρία συχνά απαιτεί ειδική έρευνα και διαφορετική προσέγγιση σε σχέση με ότι ισχύει στο γενικό πληθυσμό, καθότι η προέλευσή τους ανάγεται σε διαφορετικά αίτια.

γ) η οργάνωση ειδικών δράσεων δια βίου μάθησης αποτελεί κομβικό ζήτημα για την διατήρηση των θέσεων εργασίας των ατόμων με αναπηρία, την παραμονή αυτών στην παραγωγή με τη δυνατότητα αλλαγής σταδιοδρομίας στις περιπτώσεις που η αναπηρία εμφανιστεί ή επιδεινωθεί κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου.

3. Ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα και της διεθνούς παρουσίας των ιδρυμάτων, σε άμεση σύνδεση με το νέο πρότυπο ανάπτυξης της χώρας: ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τη διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, υποστηρίζει ότι το κριτήριο της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία θα πρέπει να αποτελεί κριτήριο επιλογής για τη σύναψη συνεργασίας ενός ελληνικού ΑΕΙ ή/και ΤΕΙ με αντίστοιχα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού σε ότι αφορά στην ανταλλαγή φοιτητών/σπουδαστών, προκειμένου να μην αποκλείονται οι έλληνες φοιτητές και σπουδαστές με αναπηρία.

Επιπρόσθετα, αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι η λήψη μέτρων προσβασιμότητας στα ελληνικά ΑΕΙ και ΤΕΙ, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, δύναται αφενός να μειώσει το ποσοστό των ατόμων με αναπηρία που μετακινούνται στο εξωτερικό προκειμένου να φοιτήσουν σε πλήρως προσβάσιμα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αφετέρου να αυξήσει το ποσοστό εγγραφών ατόμων με αναπηρία του εξωτερικού, και δη από τις γειτονικές χώρες, στα ελληνικά ΑΕΙ και ΤΕΙ.

Η ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνδέεται άρρηκτα και αναπόσπαστα με τον καθολικό και χωρίς εκπώσεις σχεδιασμό για τον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε ότι αφορά την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία σε αυτά. Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα θα αναζητήσουν και θα ενισχύσουν το διεθνή τους ρόλο εάν επιτευχθεί ο ανωτέρω στόχος. Και αυτό, γιατί εάν δεν υλοποιηθεί αυτός ο στόχος τότε τα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας θα διεθνοποιήσουν κακές πρακτικές. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι αγνοούνται από μέρους της Ε.Σ.Α.μεΑ και του αναπηρικού κινήματος φωτεινές εξαιρέσεις στο χώρο της ανώτατης παιδείας.

Κυρία υπουργέ,

Με την προσδοκία ότι θα έχουμε σύντομα συνάντηση μαζί σας για να τεθούν οι βάσεις ενός γόνιμου διαλόγου σε ότι αφορά την ανατροπή του υφιστάμενου συστήματος ανώτατης παιδείας.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ι. ΒΑΡΔΑΚΑΣΤΑΝΗΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Ι. ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ